

Factsheet Ouderbetrokkenheid en verkeersopvoeding

Informatie en tips voor producenten en uitvoerders verkeerseducatie en -campagnes 0-18 jaar

In 2017 is het onderzoek 'De betrokkenheid van ouders/opvoeders bij verkeersveiligheid verhogen' uitgevoerd in opdracht van provincies Utrecht, Brabant, Drenthe, Flevoland, Zeeland, ROV Zuid-Holland, ROV Oost Nederland en Vervoerregio Amsterdam.

Dit [onderzoek](#) geeft veel bruikbare tips en handvatten voor effectieve en minder effectieve interventies voor verkeersopvoeding door ouders. Om producenten en uitvoerders van verkeerseducatiemateriaal en verkeerscampagnes te helpen hebben CROW en de Vervoerregio Amsterdam diverse uitgangspunten samengevat in dit document.

Contactpersonen voor aanvullingen en vragen

Wilma Slinger, wilma.slinger@crow.nl

Hélène de Bruine, h.debruine@vervoerregio.nl

Algemeen

Kinderen leren door het gedrag van hun ouders. Al op jonge leeftijd nemen zij het gedrag van hun ouders als voorbeeld over. Ook in het verkeer leren kinderen zo.

Om verkeersongelukken met kinderen en jongeren te voorkomen moeten ze leren over het verkeer, veel oefenen en het goede voorbeeld krijgen van volwassenen. Overheden zetten daarom al jaren volop in op verkeersveilig gedrag van kinderen en jongeren. Ouders hebben een belangrijke rol in de verkeersopvoeding van hun kinderen en kunnen ze voor een groot deel bijdragen aan het verkeersveilig gedrag van hun kind.

Uit recent onderzoek van Tabula Rasa (2017) blijkt dat in principe ouders veiligheid en verkeersopvoeding belangrijke onderwerpen vinden. Toch zijn ouders hier niet veel mee bezig omdat verkeersopvoeding bij ouders geen prioriteit heeft; door het drukke gezinsleven en haast op weg naar school, schiet bewust bezig zijn met verkeer er regelmatig bij in. Gelukkig maken veel ouders niet in de nabije omgeving ernstige ongelukken mee. Hierdoor denken ze dat het wel meevalt met de verkeersonveiligheid; de urgentie om aan de slag te gaan met het kind mist. Opvallend is dat ouders denken dat ze goed bezig zijn en dat verkeersopvoeding ook hun taak is, terwijl blijkt dat de kennis over het verkeer en inzicht in eigen gedrag niet altijd voldoende aanwezig is. Ook geven ouders soms zelf het verkeerde voorbeeld en hebben ze niet in de gaten welke impact een fout voorbeeld heeft voor hun kind.

Om kinderen veilige en zelfstandige verkeersdeelnemers te laten worden moet de eigen rol en verantwoordelijkheid van ouders meer aandacht krijgen.

Ouders en verkeersopvoeding

- Ouders hebben onvoldoende kennis of aannames over het verkeer, over verkeersopvoeding en over ontwikkeling en beperkingen van kinderen.
- Ouders denken dat ze het al goed doen en geven verkeersopvoeding 'op gevoel'.
- Ouders geven soms het verkeerde voorbeeld en denken dat het geen invloed heeft op het gedrag van hun kind. Ook is er een gebrek aan inzicht van eigen gedrag.
- Ouders zien verkeersopvoeding als hun verantwoordelijkheid en vinden het een belangrijk onderwerp. De wil is er wel. Motivatie is deels uit bescherming tegen gevaar en deels uit het bijbrengen van zelfstandigheid.

- Ouders zien geen urgentie in het geven van verkeersopvoeding door een laag risicoperceptie en een druk bestaan. Ook door de factor 'haast' schiet verkeersopvoeding of het gaan met de fiets er vaak bij in. Haast leidt tot vaker overtreden van verkeersregels en het geven van bewust minder proactieve verkeersopvoeding. Verkeer is een 'low interest' onderwerp, ondanks dat men de veiligheid van hun kind erg belangrijk vinden.
- Ouders schatten de vaardigheden van hun kinderen vaak hoger in dan in werkelijkheid is; ook ten opzichte van andere kinderen. Ouders denken dat jongeren voldoende kennis en ervaring hebben op veilig het verkeer in te gaan, maar onderschatten het pubergedrag.
- Ouders met kinderen van 12-18 jaar onderschatten vaak hoeveel invloed ze nog wel hebben op het (verkeers-)gedrag van hun kinderen. Daarnaast weten ze wel de gevaren bij bijvoorbeeld jongeren op de fiets maar weten ze niet hoe ze dit bespreekbaar kunnen maken.

- Ouders willen dat hun kinderen het naar hun zin hebben. Dat kinderen het fijn en gezellig vinden om met een ouder te lopen of te fietsen is een kans. Ook willen ouders hun kinderen geven wat ze vragen; wanneer kinderen ouders om hulp vragen zullen ze hier waarschijnlijk op willen reageren.
- Ouders die zelf niet (kunnen) fietsen zullen dit ook niet met hun kind gaan doen. In dat geval zal een interventie gericht op de niet fietsende ouder kunnen worden ontwikkeld.

Rol van ouders bij interventies

Het (automatische) gedrag van ouders is gezien bovenstaande lastig te doorbreken. Vandaar dat inzet op een breed interventiepakket en communicatiestrategie het meest effectief is op lange termijn. Op veel verschillende kanalen, manieren en momenten moeten ouders over het onderwerp verkeersveiligheid horen of zien. Probeer daarom aan te sluiten bij reeds bestaande initiatieven, uitingen, campagnes en informatie en probeer waar mogelijk samen te werken. Door deze aandacht verhogen we bij ouders motivatie en gelegenheid om met verkeer aan de slag te gaan.

Betrek bij de interventie voor kinderen (0-18 jaar) altijd de ouders. Dit kan tijdens de interventie, maar ook passief of actief voor en/of na de interventie. Het doel hiervan is dat de ouders van het onderwerp op de hoogte zijn, weten waarom ze het (herhaaldelijk) zouden moeten doen en dat ze het geleerde met hun kinderen (op een juiste manier) in de praktijk brengen. Als een ouder doorgaat met wat er op school is geleerd, is de leeropbrengst groter. Het is minder productief als er thuis geen vervolg op wordt gegeven of zelfs contraproductief als ouders een tegengesteld voorbeeld geven.

Automatisch gedrag doorbreken en in stand houden

- Automatisch gedrag (dat ouders denken het al goed doen) kan worden beïnvloed door ze te confronteren met eigen gedrag. Bv via film (observerend). Door het onderwerp persoonlijk relevant te maken wordt het effect bevorderd.
- Nudges, primes en sociale invloed werken niet bij het doorbreken van dit automatisch gedrag, omdat ouders het al denken goed te doen en omdat het een complexe handeling is/zijn die wordt gevraagd.
- Combineer andere typen interventies, zoals handhaving of ingrepen in fysieke omgeving zoals obstakels of afsluiten van schoolomgeving voor autoverkeer.
- Is bepaald goed gedrag al automatisch gedrag dan kun je het gewenste gedrag in stand houden door reminders of prompts, sociale-influence-technieken zoals commitment en consistentie.

Tips voor effectieve interventies ouders

- Interventies moeten *concrete handelingsperspectieven* bieden waarvan de uitvoering door ouders gemakkelijk is. Daarbij moet er niet het gevoel ontstaan dat er nog een taak bij komt in het overvolle bestaan van ouders. Dus zorg voor handelingen die gemakkelijk gecombineerd kunnen worden met andere dagelijkse activiteiten.
- Laat zien hoe je als ouder *proactief* (uitleggen van regels, situaties en het voordoen) kan begeleiden in plaats van reactief te begeleiden (waarschuwen, ingrijpen bij fouten). Ouders weten vaak niet dat herhaling belangrijk is in de verkeeropvoeding en dat er een focus moet liggen op de visuele vaardigheden. Geef tips hoe je je kind kan betrekken bij de interventie en hoe kinderen leren (door te doen en te observeren).
- Voorkom *weerstand*: maak het verzoek klein, giet het verzoek in een interventie of voorleesverhaal, erken en benoem de weerstand en frame het als iets wat onvermijdelijk is (dat het bij de opvoeding hoort). Biedt een vrije keuze en wees niet belerend. Voorkom sterke tegenargumenten en vergroot het zelfvertrouwen van de ouders
- Wijs in communicatie over verkeersopvoeding op *aangrenzende onderwerpen* die wel/meer hoger op de agenda van ouders staan, zoals gezondheid, bewegen, veiligheid, milieu, en zelfstandigheid.
- Verhoog de *risicoperceptie* door in de communicatie richting ouders aan te geven dat verkeersongelukken waar kinderen bij betrokken talrijk zijn. Je kunt hiervoor ook situaties laten zien waarin het fout zou kunnen gaan. Noem bijvoorbeeld een aantal specifieke gedragingen die kinderen/jongeren fout doen.
- Gebruik geen bloederige of schokkende beelden of verhalen (*fear-appeals*). Om *urgentie* aan te geven van het onderwerp mag de communicatie wel licht negatief worden ingestoken.
- Zorg bij uitingen dat hierbij het juiste gedrag wordt vertoond (*voorbeeldgedrag*). Gedragingen die ouders veel fout doen zijn onder meer: geen hand uitsteken, geen voorrang verlenen, op de stoep fietsen, door rood lopen, fout oversteken bij kruispunten en kinderen zonder (goed) stoeltje op de fiets vervoeren.
- Biedt informatie aan op momenten dat ouders er het meest open voor staan, bijvoorbeeld als het kind naar (andere) school gaat of een nieuw vervoermiddel gebruikt.
- Ouders van kinderen van 0-6 jaar zijn het meest ontvankelijk voor interventies; ze hebben zich nog geen gewoontes eigengemaakt in hoe ze met hun kinderen en het verkeer omgaan. Als het juiste gedrag vroeg inslijt, wordt het gewoontegedrag.
- Hou rekening met laaggeletterden en laagopgeleiden in communicatie naar ouders. Gebruik korte, begrijpelijke zinnen en gebruik veel beelden (met het gewenste gedrag).
- Verwijs naar een kennispagina voor meer informatie over het onderwerp of verkeersveiligheid algemeen.
- Bewaak de daadwerkelijke verspreiding van nieuwsbrieven, folders etc door scholen aan ouders.